
Ś. p. Jerzy Chyczewski

Ochrona Zabytków 1/1, 45-46

1948

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ś. P. JERZY CHYCZEWSKI.

Ś. p. Jerzy Chyczewski, urodził się w roku 1907 w Korcu na Wołyniu. Do gimnazjum uczęszczał w Krakowie i w Warszawie, a ukończywszy je wstąpił na Uniwersytet Warszawski, gdzie studiował historię sztuki pod kierunkiem prof. Zygmunta Batowskiego, pracując jednocześnie w Wojewódzkim Wydziale Kultury i Sztuki jako sekretarz-asystent konserwatora warszawskiego. Studia uniwersyteckie ukończył w r. 1935 na podstawie pracy magisterskiej, pt. „Kolegiata Pułtuska na tle kościelnego budownictwa mazowieckiego XV i XVI wieku”, wydanej następnie w r. 1936 przez Towarzystwo Naukowe Warszawskie.

Poświęciwszy się specjalnie badaniom nad architekturą Mazowsza drukuje w „Ziemi” szereg artykułów z tej dziedziny. W r. 1955 ukazuje się w formie broszury odbitka z dłuższego artykułu w „Wiadomościach Turystycznych” pt. „Zabytki sztuki, muzea i zbiory wojew. warszawskiego”. W tymże roku w nr 1 rocznika IV „Biuletynu Historii Sztuki i Kultury” drukuje artykuł „Malowidła ścienne z poł. XVI wieku, odkryte w kaplicy Grobowej Bpa Andrzeja Noskowskiego w Kolegiacie Pułtuskiej”.

W lipcu 1957 r. ś. p. Jerzy Chyczewski mianowany konserwatorem pomorskim pozostaje na tym stanowisku do wybuchu wojny w 1939 r. Jako konserwator rozwija pełną zapalą i niezamordowaną działalność czuwając nad konserwacją setek za-

bytkowych obiektów *). Szczególną uwagę poświęca Toruniowi. Pod Jego kierunkiem, a najczęściej dzięki Jego inicjatywie i staraniom przeprowadzono konserwację i częściowo rekonstrukcję przeszło 30-u zabytkowych kamieniczek, których kilka z powodu przeróbek i otynkowań nie zdradzało dotąd cech zabytkowych. Rozpoczęta renowacja wnętrza prezbiterium kościoła św. Jana w Toruniu doprowadza do odkrycia na ścianie wschodniej i sklepieniu gotyckich malowideł.

W kościele św. Mikołaja w Grudziądzu pod Jego kierunkiem dokonano odkrycia i zabezpieczenia malowideł gotyckich na filarach.

Wojna przerwała szeroko zamierzone prace nad rekonstrukcją kruczyganków przy kościele N. M. Panny w Toruniu, prace wykopaliskowe i badawcze przy zamku w Toruniu, w Brodnicy i wielu innych.

Śp. Jerzy Chyczewski powołany do wojska odbywa całą kampanię 1939 roku w Modlinie. Po powrocie jako oficer rezerwy musi się ukrywać przed wywiezieniem do Niemiec. To wszystko rujnuje Mu zdrowie, zapada na ciężką gripę, której konsekwencje odczuwa do końca życia. Podczas całego okresu okupacyjnego, który spędza w Warszawie, za swój obowiązek i powołanie uważa pracę naukową. Pomimo zajęć zarobkowych, pomimo ciężkich warunków okupacyjnych poświęca jej każdą wolną chwilę. Owocem tej pracy jest szereg rozpraw, w których śp. Jerzy Chyczewski kontynuuje i rozszerza dawne, bądź też rozwija nowe tematy. Jedną z nich o grupie kościołów łomżyńskich, przedstawiona prof. Batowskiemu zostaje uznana za doktorską.

*) Częściowe sprawozdanie z prac konserwatorskich, mianowicie za czas od połowy 1937 do 1939 r. ukaże się wkrótce w „Zapiskach Towarzystwa Naukowego w Toruniu”.

Podczas powstania w Warszawie śp. Jerzy Chyczewski został wywieziony dnia 10. VIII. 1944 r. do Oświęcimia, a następnie do innych obozów. Obóz w Schortzingen był zakończeniem Jego męczeńskiej drogi. Zmarł dnia 18 października 1944 r., co stwierdza odnaleziona w tym obozie przez P. C. K. lista zmarłych Polaków. Okoliczności śmierci nieznanne.

Służba konserwatorska traci w Nim jednego z najlepiej zapowiadających się i najbardziej ideowych pracowników.

A. C.

Ś P. JAN RUTKOWSKI.

Jedną z wielu strat, jakie poniosła Polska w czasie ostatniej wojny, była śmierć wybitnego konserwatora Prof. Jana Rutkowskiego, którego Niemcy wysiedlili z całą rodziną z posiadłości w Międzychodzie koło Poznania. Chory organizm nie wytrzymał tułaczki, którą w ciężkich warunkach musiał odbyć do Warszawy. Na skutek związanych z tym przejść Prof. Rutkowski zmarł w szpitalu Czerwonego Krzyża w Warszawie w roku 1940, otoczony opieką rodziny i kolegów. Śp. Prof. Jan Rutkowski należał do najwybitniejszych naszych konserwatorów dzieł sztuki. Urodzony w Poznańskim w roku 1884, po skończeniu szkół średnich i malarskich w kraju, dalsze studia odbył w Niemczech w Akademii Sztuk Pięknych w Berlinie. Już wówczas zainteresował się studiami konserwatorskimi i ukończył studia w najlepszej wówczas pracowni konserwatorskiej prof. Hausera. Dalsze studia kontynuował w Paryżu, gdzie dla gruntownego zapoznania się z technikami starych mistrzów wykonał wiele kopii w tamtejszych muzeach. Po powrocie do kraju w łączności ze śp. Prof. Dr. Batowskim pracuje jako konserwator

dla galerii Raczyńskich w Rogalinie. Kiedy w pierwszych latach wolnej Polski zaczęły napływać rewindykowane dzieła sztuki na Zamek Królewski w Warszawie, jako prawdziwy patriota oddaje swoją wiedzę i pracę na usługi kraju. Zostaje kierownikiem Państwowej Pracowni Konserwatorskiej przy Dyrekcji Państwowych Zbiorów Sztuki na Zamku Królewskim w Warszawie, powołany na to stanowisko przez Ministerstwo W. R. i O. P. Wszystkie obrazy galerii Zamku Królewskiego, galerii Stanisława Augusta w Łazienkach, galerii w Wilanowie przechodzą przez Jego pieczołowitą, opartą na głębokiej wiedzy i doświadczeniu opiekę. Prócz tego przeprowadza konserwację obrazu Matki Boskiej w Częstochowie, Matki Boskiej Kodeńskiej i Ostrobramskiej w Wilnie. Wybitne te prace zjednały Mu wielkie i zasłużone uznanie. Pracownia pod Jego kierunkiem wykonała cały szereg prac konserwatorskich obrazów cechowych sztuki gotyckiej związanych z wystawą zorganizowaną przez Tow. Opieki nad Zabytkami Przeszłości w Warszawie. Ostatnią wielką pracą konserwatorską śp. Prof. Jana Rutkowskiego była konserwacja ołtarza Mariackiego w Krakowie, podczas której odkryto przemalowane tła na płaskorzeźbach. Ideowy stosunek do pracy, wybitne cechy charakteru oraz głęboka, oparta na doświadczeniu wiedza zjednały śp. Prof. Janowi Rutkowskiemu powszechne uznanie i szacunek. Cześć Jego pamięci!

S.

Ś. P. BOGDAN TRETER.

Urodzony w r. 1886 w Krakowie, ukończył Krak. Akademię Sztuk Pięknych i Politechnikę lwowską. Stanowisko Konserwatora Okręgu Krakowskiego objął w r. 1931. W celu po-